

Верховний
Суд

ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРЕРАХУНОК ПЕНСІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ І ПОЛІЦЕЙСЬКИМ

Анна БУЧИК

суддя Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду,
кандидат юридичних наук

1. Нормативно-правове регулювання призначення і перерахунку пенсій військовослужбовцям і поліцейським
2. Поетапний перерахунок пенсій військовослужбовцям з урахуванням основних складових
3. Підстави перерахунку пенсій військовослужбовцям з 05 березня 2019 року з урахуванням 100 % суми її підвищення та щомісячних додаткових видів грошового забезпечення
4. Підстави перерахунку пенсій військовослужбовцям з 01 січня 2018 року з урахуванням 100 % суми її підвищення та щомісячних додаткових видів грошового забезпечення
5. Питання обмеження пенсій колишніх військовослужбовців максимальним розміром
6. Розрахункова величина для визначення розмірів посадових окладів та окладів за спеціальним (військовим) званням
7. Доплата до пенсії військовослужбовцю у розмірі 2000 гривень
8. Деякі питання щодо пенсійного забезпечення поліцейських
9. Деякі питання щодо пенсійного забезпечення осіб, пенсія яким призначена за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

1. Нормативно-правове регулювання призначення і перерахунку пенсій військовослужбовцям і поліцейським

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

- у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень другого речення ч.7 ст. 43, першого речення ч.1 ст. 54 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 20.12.2016 року № 7-рп/2016

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб
від 09.04.1992 р. № 2262-XII

Про національну поліцію
від 02.07.2015 р. № 580-VIII

Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи
від 08.07.2011р. № 3668-VI

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України
від 24 грудня 2015 року № 911-VIII

ПОСТАНОВИ КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

Про затвердження Положення про проходження служби рядовим і начальницьким складом органів внутрішніх справ
від 29.07.1991 р. № 114

Про затвердження Порядку обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ та членам їхніх сімей
від 17.07.1992 р. №393

Про упорядкування структури та умов грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб
від 07.10.2007 № 1294

Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17.07.1992 р. № 393
від 13.02.2008 №45

Про збільшення розмірів пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
від 23.04.2012 р. № 355

Про особливості виплати винагород військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу в особливий період та під час проведення антитерористичних операцій
від 31.01.2015 р. № 24

Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб
від 30.08.2017 р. №704 (набула чинності 01 березня 2018 року)

Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб
від 21.02.2018 №103

Деякі питання виплати пенсії окремим категоріям громадян
від 24.12.2019 р. № 1088

Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб
від 14.07.2021 № 713

НАКАЗ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Про затвердження Порядку та умов виплати винагород військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу та резервістам, механізм підтвердження виконання окремих завдань під час безпосередньої участі у воєнних конфліктах чи антитерористичній операції, інших заходах в умовах особливого періоду
від 02.02.2015 р. №49,

ПОСТАНОВА ПРАВЛІННЯ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
від 30.01.2007 р. № 3-1

Закон України від 09.04.1992 року № 2262-XII

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб

Пенсії військовослужбовців регулює окремий **закон**, прийнятий у 1992 році. Ним встановлені особливі умови розрахунку, а також пільгові вимоги щодо стажу та віку виходу на заслужений відпочинок.

За 30 років у закон понад 80 разів вносили зміни. У цьому процесі пільгові умови поширили не лише на військових, а й на співробітників цілої низки силових органів.

Серед них:

- Національне антикорупційне бюро;
- Служба судової охорони;
- Управління державної охорони;
- Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації;
- Служба безпеки України;
- Державна інспекція техногенної безпеки;
- Державна прикордонна служба;
- Державна служба з надзвичайних ситуацій;
- Державна кримінально-виконавча служба;
- Податкова міліція;
- Бюро економічної безпеки та інші.

Закон України від 09.04.1992 року № 2262-XII

Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб

Загалом, відповідно до закону, військовослужбовці можуть отримувати пенсії у трьох випадках:

- за вислугу років - **пенсія за вислугу років**;
- у разі настання інвалідності - **пенсія по інвалідності**;
- у разі загибелі (пенсію отримуватимуть близькі родичі) – **пенсія по втраті годувальника**.

Розмір пенсії військовослужбовця залежить від виду військової служби, звання, кількості років вислуги, страхового стажу та розраховується, в залежності, що кількості років вислуги/страхового стажу відповідає встановленому проценту сум грошового забезпечення військовослужбовця.

Крім регулярних пенсійних виплат, військові та їхні родичі можуть отримувати ще й одноразові виплати. Проте, як правило, ці виплати регулюються вже іншими законами та постановами уряду.

Проблеми пенсійного забезпечення військових:

- ✓ поточна система пенсійного забезпечення військових не була готова до масштабних бойових дій (законодавство про пенсії та виплати військовим ухвалювали ще у 1990-х роках, яке не було розраховане на нинішні масштаби бойових дій;
- ✓ система правового забезпечення пенсіями не є сталою (постійно вносяться зміни);
- ✓ ті зобов'язання, які країна взяла на себе ще у мирний час, наразі можуть стати непідйомним тягарем для її фінансової системи, що призводить до фінансової неспроможності Пенсійного фонду забезпечити фінансування пенсій;
- ✓ можливість раннього виходу на пенсію, яку військовим та учасникам бойових дій надає закон, може потенційно призвести до скорочення робочої сили та зростання кількості отримувачів соціальних допомог, що гостро відчуваються в контексті демографічної кризи (потенційно йдеться про сотні тисяч людей, які зможуть вийти на пенсію на 10 років раніше, аніж цивільні);
- ✓ побудова пенсійного забезпечення військовослужбовців дозволяє найбільше від неї «вигравати» не колишнім військовим, а колишнім працівникам силових структур

Так, за даними Мінсоцполітики, у липні 2022 року середня пенсія військових складала 9117 грн, в той час, як у колишніх працівників Управління держохорони – 12300 грн, Служби судової охорони – 14220 грн, а НАБУ – 20270 грн.

2. Поетапний перерахунок пенсій військовослужбовцям з урахуванням основних складових

❖ про змінну величину при перерахунку пенсії військовослужбовців за вислугу років

ЗРАЗКОВА СПРАВА

➤ при перерахунку пенсії військовослужбовцям з 01 січня 2018 року відповідно до статті 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служб, та деяких інших осіб» від 9.04.1992р. № 2262-XII на підставі постанови Кабінету Міністрів України «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» від 21.02.2018р. № 103 немає підстав для застосування механізму нового обчислення пенсії за нормами частини другої статті 13 указанного Закону, яка застосовується саме при призначенні пенсії. Тому під час перерахунку пенсії **ЗМІННОЮ ВЕЛИЧИНОЮ Є ЛИШЕ розмір грошового забезпечення**, натомість відсоткове значення розміру основної пенсії, яке обчислювалося при її призначенні відповідно до наявної у позивача вислуги років, є незмінним (пункт 33 постанови)

Постанова КАС/ВС від 07 вересня 2022 року у справі № 1.380.2019.000354

- ❖ про сталість розміру уже призначеної пенсії військовослужбовця до складових грошового забезпечення (окладу) для перерахунку пенсії
- відсоткове співвідношення, установлене статтею 13 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», уже призначеної пенсії до складових грошового забезпечення (окладу) є сталим, оскільки визначається на день призначення пенсії, а не перерахунку раніше призначених, так і з огляду на те, що законодавчо діє принцип незворотності нормативно-правових актів у часі в силу прямих приписів статті 58 Конституції України.

Постанова ВП/ВС від 19 лютого 2020 року у справі № 240/6263/18

❖ про обсяг прав органів Пенсійного фонду України під час перевірки довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії військовослужбовцю

ЗРАЗКОВА СПРАВА

- на підставі пункту 9 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 року № 45, Пенсійний фонд України та його головні управління мають право перевіряти правильність складення довідок про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії. Водночас права самостійно визначати складові та розміри складових грошового забезпечення, що впливають на обчислення розміру пенсії при її перерахунку, Пенсійний фонд України та його головні управління не мають (пункт 55 постанови)

Постанова КАС/ВС від 24 січня 2023 року у справі № 380/2553/20

❖ *щодо правил застосування індексації у разі підвищення посадових окладів*

- За змістом положень абзаців 3-5 пункту 5 Порядку №1078 (в редакції, яка діє з 15 березня 2018 року) сума індексації у місяці підвищення грошових доходів, зазначених у абзаці першому цього пункту, не нараховується, якщо розмір підвищення грошового доходу перевищує суму індексації, що склалася у місяці підвищення доходу.
- Якщо розмір підвищення грошового доходу не перевищує суму індексації, що склалась у місяці підвищення доходу, сума індексації у цьому місяці визначається з урахуванням розміру підвищення доходу і розраховується як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.
- У разі зростання заробітної плати за рахунок інших її складових без підвищення тарифних ставок (окладів) сума індексації не зменшується на розмір підвищення заробітної плати. У разі коли відбувається підвищення тарифної ставки (окладу), у місяці підвищення враховуються всі складові заробітної плати, які не мають разового характеру.
- Отже, для правовідносин, пов'язаних з нарахуванням індексації, визначальним є також факт підвищення саме грошового доходу, а не лише тарифних ставок (окладів).

Постанова КАС/ВС від 24 січня 2023 року у справі № 380/2553/20

❖ щодо правил застосування індексації у разі підвищення посадових окладів

- Оскільки в березні 2018 року відбулося підвищення посадових окладів, відповідно до абзацу 4 пункту 5 Порядку №1078 сума індексації в березні 2018 року повинна розраховуватися як різниця між сумою індексації і розміром підвищення доходу.
- Відповідно до абзацу 6 пункту 5 Порядку №1078, до визначеної (згідно абзаців 4 та 5 пункту 5 Порядку № 1078) суми індексації додається сума індексації, яка складається внаслідок перевищення величини індексу споживчих цін порогу індексації (103 відсотка).
- Тобто, з березня 2018 року підлягає до виплати сума індексації грошового забезпечення, визначена на підставі вищенаведених положень Порядку №1078, а у разі коли величина індексу споживчих цін перевищить поріг в розмірі 103 відсотка, то в підвищеному розмірі, аж до наступного підвищення тарифної ставки (окладу), при якому сума збільшення грошового забезпечення (заробітної плати) перевищить таку суму індексації.

Постанова КАС/ВС від 10 травня 2023 року справа №240/6857/20

Ключовим питанням у цій справі є наявність/відсутність у позивача права на включення до грошового забезпечення, з якого обраховується пенсія, таких видів виплат як:

- щомісячної додаткової грошової винагороди,
- грошової допомоги для оздоровлення,
- матеріальної допомоги для вирішення соціально-побутових питань.
- винагороди за безпосередню участь у воєнних конфліктах, в заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації чи в антитерористичній операції, з яких було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та
- індексації.

Подібні правовідносини вже були предметом розгляду Верховним Судом

16. Зокрема, Велика Палата Верховного Суду у постанові від 06.02.2019 у справі №522/2738/17 відступила від правового висновку, викладеного у постанові Верховного Суду України від 10.03.2015 (№21-70а15) та дійшла висновку, що при обчисленні пенсії на підставі ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» не враховується такий складовий елемент грошового забезпечення як **одноразові додаткові види грошового забезпечення**, зокрема щорічні, щоквартальні, разові додаткові види грошового забезпечення, крім щомісячних, або тих, що виплачуються раз на місяць. Крім того, факт сплати єдиного внеску не є безумовною підставою для включення виплати, з якої цей внесок утримано, до грошового забезпечення, з розміру якого обчислюється пенсія, та має значення лише для включення до цього грошового забезпечення його видів з переліку, визначеного ст. 43 Закону України № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», який є вичерпним.

Постанова КАС/ВС від 10 травня 2023 року справа №240/6857/20

❖ щодо права на включення до грошового забезпечення, з якого обраховується пенсія деяких видів виплат, з яких було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та індексації

17. Щодо *винагороди за безпосередню участь в антитерористичній операції*, то Верховний Суд у складі Судової палати з розгляду справ щодо захисту соціальних прав Касаційного адміністративного суду у постанові від 02.06.2021 у справі № 240/11441/19, відступив від правового висновку, зробленого Верховним Судом у постанові від 26.06.2018 у справі № 420/1232/16, постанові від 30.11.2018 у справі № 415/6132/16 та дійшов висновку, що винагорода за участь в антитерористичній операції є додатковою виплатою військовослужбовцям, яких залучено до участі у ній. При цьому, виплата винагороди залежить від певних умов та лише в означений період, а також під час безперервного перебування на стаціонарному лікуванні після отриманих у такий період поранень (контузії, травми, каліцтва). Тобто, така виплата не є постійною і не має систематичного характеру, а її розмір залежить як від днів участі в антитерористичній операції, так і від виконаних завдань, що визначається наказом командира. За таких обставин, винагорода за участь в антитерористичній операції не є щомісячним додатковим видом грошового забезпечення, який є складовим елементом грошового забезпечення, з якого обчислюється пенсія, відповідно до статті 43 Закону № 2262-XII.

18. Суд не знаходить підстав для відступу від вищезазначених правових висновків у справі, що розглядається.

19. Враховуючи зазначені вище висновки Верховного Суду, колегія суддів погоджується з судами попередніх інстанцій про відсутність підстав для включення до грошового забезпечення позивача, з якого обчислюється пенсія, *сум матеріальної допомоги, грошової допомоги на оздоровлення, винагороди за безпосередню участь у воєнних конфліктах, в заходах із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації чи в антитерористичній операції*, виплата яких здійснювалася не щомісячно, оскільки зазначені виплати не входять до встановленого ч. 3 ст. 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» переліку видів грошового забезпечення.

Постанова КАС/ВС від 10 травня 2023 року справа №240/6857/20

❖ щодо права на включення до грошового забезпечення, з якого обраховується пенсія деяких видів виплат, з яких було сплачено єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, та індексації

20. Щодо *щомісячної додаткової грошової винагороди*, то, зокрема, у постановках від 24.06.2020 у справі № 0640/4032/18, від 16.09.2021 у справі № 560/5412/20, від 19.08.2021 у справі №1940/1818/18, Верховний Суд дійшов висновку про те, що щомісячна додаткова грошова винагорода носить систематичний, щомісячний характер, належить до додаткових видів грошового забезпечення, а тому відповідно до статті 43 Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб" підлягає включенню у довідку та врахуванню під час обчислення пенсії.

21. Разом з тим, питання включення до складу грошового забезпечення, з якого обчислюється пенсія, отриманої *індексації грошового забезпечення*, то правовий висновок сформований в постанові Верховного Суду від 03.04.2019 у справі № 638/9697/17, згідно якого індексація грошового забезпечення має систематичний (щомісячний) характер, а її правова природа полягає у підтриманні купівельної спроможності рівня заробітної плати (грошового забезпечення) внаслідок її знецінення через подорожчання споживчих товарів і послуг, а тому вона має бути врахована у складі грошового забезпечення військовослужбовців для розрахунку пенсії за вислугу років, що забезпечує дотримання пенсійних прав осіб, звільнених з військової служби, як складової конституційного права на соціальний захист. В іншому випадку, не врахування індексації при обрахунку пенсії за вислугу років призвело б до застосування для визначення розміру пенсії знеціненого грошового забезпечення.

Постанова КАС/ВС 10 травня 2023 року справа №480/1586/19

Ключовим питанням у цій справі є правомірність дій відповідача щодо невключення в довідку про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії військовослужбовця

➤ *додаткових видів грошового забезпечення* (надбавки за виконання особливо важливих завдань, надбавки за службу в умовах режимних обмежень) та

➤ *премії*.

33. Подібні правовідносини вже були предметом розгляду у Верховному Суді. Велика Палата Верховного Суду у постанові від 09.06.2022 у справі №520/2098/19 дійшла наступного висновку:

"...З урахуванням вимог статті 7 КАС, а також того, що Верховний Суд постановою від 12 листопада 2019 року у справі № 826/3858/18 встановив, що пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили, суди у період чинності цих норм постанови Кабінету Міністрів України повинні застосовувати Закон № 2262-XII (безвідносно до того, чи скасовані ці норми судом), хоч ці норми й не були скасовані на момент спірних правовідносин.

...

Постанова КАС/ВС 10 травня 2023 року справа №480/1586/19

- ❖ щодо права на включення до в довідку про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії військовослужбовця додаткових видів грошового забезпечення (надбавки за виконання особливо важливих завдань, надбавки за службу в умовах режимних обмежень) та премії

Враховуючи викладене, Велика Палата Верховного Суду не погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що в разі коли спеціальним Законом № 2262-XII передбачено право, форми і види пенсійного забезпечення, але не унормовано розміру й видів складових перерахунку пенсії та віднесено визначення підстав для такого перерахунку до повноважень Кабінету Міністрів України, то підвищення розміру грошового забезпечення та/або введення додаткових видів грошового забезпечення відповідним категоріям військовослужбовців без прийняття відповідного урядового рішення не зумовлює для уповноваженого органу обов'язку вчиняти дії, спрямовані на видачу довідки для проведення перерахунку пенсії. ..."

34. Суд не знаходить підстав для відступу від зазначених правових висновків у справі, що розглядається.

35. Велика Палата Верховного Суду у постанові від 30.01.2019 у справі №755/10947/17 зазначила, що незалежно від того чи перераховані усі постанови, у яких викладена правова позиція, від якої відступила Велика Палата Верховного Суду, суди під час вирішення тотожних спорів мають враховувати саме останню правову позицію Великої Палати Верховного Суду.

36. Під час розгляду справи судами встановлено, що у виданій позивачу довідці для перерахунку пенсії відповідачем зазначено не усі складові грошового забезпечення, які передбачені статтею 43 Закону № 2262-XII, які повинні враховуватись під час перерахунку пенсії.

3. Підстави перерахунку пенсій військовослужбовцям з 05 березня 2019 року з урахуванням 100 % суми її підвищення та щомісячних додаткових видів грошового забезпечення

Постанова КАС/ВС від 12 листопада 2019 року у справі № 826/3858/18

Постанова БААС від 5 березня 2019 року у справі № 826/3858/18

- ❖ про визнання протиправними та такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили пункти 1,2 Постанови Кабінету Міністрів України № 103
- пункти 1, 2 постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб», всупереч вимогам статей 13, 43, частини четвертої статті 63 та частини третьої статті 11 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», змінюють умови і норми пенсійного забезпечення військовослужбовців.
- пункти 1, 2 Постанови КМ України № 103 та зміни до пункту 5 і додатку 2 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військ служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 № 45 «Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» є протиправними та такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили

Постанова КАС/ВС від 25 травня 2022 року у справі № 320/6485/18

Аналогічна правова позиція неодноразова викладена Верховним Судом, зокрема, у постановах від 26.11.2020 (справа №826/16982/18) та від 20.05.2021 (справа №826/15002/18)

❖ про обов'язок військового комісаріату надавати пенсійному органу довідку про розмір грошового забезпечення військовослужбовця

19. На момент виникнення спірних правовідносин чинним законодавством для перерахунку пенсії не передбачалося можливості використовувати інші види грошового забезпечення ніж ті, що встановлені Постановою КМУ №103 та Порядком № 45. У подальшому Постанова №103 була скасовано в судовому порядку, що стало підставою для часткового задоволення позову у цій справі.

20. Поряд з цим, Верховний Суд зазначає, що органи ПФУ не наділені повноваженнями самостійно визначати розмір пенсії, а здійснюють її нарахування на підставі наданих їм іншими органами довідок про розмір грошового забезпечення, і розмір пенсійних виплат залежить від розміру складових грошового забезпечення, зазначених у таких довідках.

21. Без наявності довідки про розмір грошового забезпечення Пенсійний орган не може зробити перерахунок раніше призначених пенсій. Відповідно, з огляду на те, що нова довідка про розмір грошового забезпечення ОСОБА_1 із включенням до неї додаткових видів грошового забезпечення до Пенсійного органу станом на час розгляду справи в апеляційному суді не надходила, заявлені до ГУПФУ в Київській області позовні вимоги про зобов'язання здійснити перерахунок та виплату позивачу пенсії є передчасними.

Постанова ВП/ВС від 11 березня 2020 року у справі № 160/3586/19

❖ про виплату пенсії військовослужбовцям з урахуванням 100 % суми її підвищення

ЗРАЗКОВА СПРАВА

- наявність у КМУ права встановлювати «порядок перерахунку пенсії» не є тотожним праву встановлювати «строки перерахунку пенсії», «строки виплати пенсії». Підставою для проведення перерахунку пенсії є фактична зміна розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, проведена на підставі рішення суб'єкта владних повноважень, наділеного правом установлювати чи змінювати види грошового забезпечення військовослужбовців
- з 05 березня 2019 року пенсія військовому пенсіонеру підлягає виплаті у розмірі 100 відсотків суми підвищення пенсії, оскільки обмеження щодо часткової (поетапної) виплати суми підвищення до пенсії було скасовано у зв'язку зі скасуванням пункту 2 Постанови № 103 рішенням Окружного адміністративного суду м. Києва від 12 грудня 2018 року у справі №826/3858/18, яке залишено без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду від 05 березня 2019 року

Постанова ВП/ВС від 8 квітня 2020 року у справі № 300/1695/19

❖ про врахування доплат, передбачених для учасників бойових дій, під час перерахунку пенсій

ЗРАЗКОВА СПРАВА

- Підвищення до пенсії в розмірі 25 % прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, а також щомісячна цільова грошова допомога на прожиття, які встановлені законами для учасників бойових дій та виплачуються пенсійним органом у складі пенсії, є додатковою соціальною гарантією, зокрема, для військовослужбовців і нерозривно пов'язані з їх спеціальним правовим статусом, випливають з особливих умов проходження ними служби, а тому, як наслідок, не можуть бути зменшені урядом і повинні виплачуватися незалежно і самостійно в повному обсязі відповідно до встановлених цими актами розмірах, та не мають братися до уваги при перерахунку пенсійної виплати, проведеного на підставі постанови уряду

Постанова ВП/ВС від 24 червня 2020 року у справі № 160/8324/19

❖ про оновлену довідку щодо розміру грошового забезпечення військовослужбовця

- ЗРАЗКОВА СПРАВА**
- з 5 березня 2019 року набрало законної сили судове рішення Окружного адміністративного суду м. Києва від 12.12.12.2018р. у справі №826/3858/18, яким визнано протиправними і нечинними окремі норми Постанови №103 та зміни до Порядку проведення перерахунку пенсій, якими для обчислення розміру пенсій не враховано щомісячних додаткових видів грошового забезпечення діючих військовослужбовців
  - із 5 березня 2019 року виникли підстави для перерахунку пенсій, призначених згідно із Законом № 2262-XII, з урахуванням розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням та відсоткової надбавки за вислугу років, а також додаткових видів грошового забезпечення
  - тобто у разі прийняття КМУ рішення про зміну розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення для визначених осіб або про введення для них нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, установлених законодавством після надходження від територіального пенсійного органу списків осіб, пенсії яких підлягають перерахунку, функції щодо складання довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсій покладено на уповноважені для цього органи. Підставою для вчинення дій, спрямованих на перерахунок раніше призначених пенсій, може бути як відповідна заява пенсіонера та додані до неї документи, так і рішення, прийняте КМУ, про що уповноважені державні органи повідомляють орган ПФУ. ***До моменту отримання належної довідки від уповноваженого на це органу в пенсійного органу не виникає обов'язку з перерахунку пенсії особи***

❖ про правову природу винагороди військовослужбовців за участь в антитерористичній операції

- винагорода за участь в антитерористичній операції не є щомісячним додатковим видом грошового забезпечення, що є складовим елементом грошового забезпечення, з якого обчислюється пенсія, відповідно до статті 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

4. Підстави перерахунку пенсій військовослужбовцям з 01 січня 2018 року з урахуванням 100 % суми її підвищення та щомісячних додаткових видів грошового забезпечення

Постанова ВП/ВС від 9 червня 2022 року у справі № 520/2098/19

- ❖ можливість застосування норм постанови Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 року № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб» в період її чинності, які не відповідають правовому акту вищої юридичної сили
- Оскаржувані пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили, а тому суди у період чинності таких норм постанови Кабінету Міністрів України повинні застосовувати Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», хоч ці норми й не були скасовані на момент спірних правовідносин.

Постанова КАС/ВС від 14 листопада 2022 року № 1140/3454/18

❖ про право на виплату пенсії з урахуванням 100% виплати її підвищення з 01.01.2018

➤ з огляду на визначені в частині третій статті 7 КАС загальних засад пріоритетності законів над підзаконними актами оскаржувані пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили

Аналогічну правову позицію висловлювала і Велика Палата Верховного Суду, зокрема, у постанові від 13 січня 2021 року у зразковій справі № 440/2722/20 (Пз/9901/14/20).

➤ Верховний Суд неодноразово наголошував, що суди не повинні застосовувати положення нормативно-правових актів, які не відповідають Конституції та законам України, незалежно від того, чи оскаржувались такі акти в судовому порядку та чи є вони чинними на момент розгляду справи

Тобто, згідно з правовою позицією Верховного Суду такі правові акти (як закони, так і підзаконні акти) не можуть застосовуватися навіть у випадках, коли вони є чинними (постанови від 12.03.2019 у справі № 913/204/18, від 10.03.2020 у справі № 160/1088/19).

➤ отже, з урахуванням вимог статті 7 КАС, а також того, що Верховний Суд постановою від 12 листопада 2019 року у справі № 826/3858/18 встановив, що пункти 1, 2 Постанови № 103 та зміни до пункту 5 і додатка 2 Порядку № 45 є протиправними й такими, що не відповідають правовим актам вищої юридичної сили, суди у період чинності цих норм постанови Кабінету Міністрів України повинні застосовувати Закон № 2262-XII (безвідносно до того, чи скасовані ці норми судом), хоч ці норми й не були скасовані на момент спірних правовідносин.

Така правова позиція була в черговий раз підтримана Великою Палатою Верховного Суду у постанові від 09.06.2022 у справі № 520/2098/19 (провадження 11-325ап21).

Постанова КАС/ВС від 14 листопада 2022 року № 1140/3454/18

- ❖ про право на виплату пенсії з урахуванням 100% виплати її підвищення з 01.01.2018
- особа, якій здійснено перерахунок пенсії з 01.01.2018 на підставі Закону № 2262-XII, має право отримувати таку пенсію з урахуванням 100% виплати підвищення пенсії саме з 01.01.2018, а не з моменту набрання 05.03.2019 законної сили рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 12.12.2018 у справі №826/3858/18 та до набрання чинності Постанови КМУ № 804

Постанова КАС/ВС від 10 листопада 2022 року у справі № 1540/4579/18

Аналогічну правову позицію висловлює КАС/ВС, зокрема, у постанові від 10 листопада 2021 року у справі № 440/2224/18

- ❖ про право на перерахунок пенсії з 01.01.2018 на підставі Закону № 2262-XII з урахуванням складових, що містяться у довідці
- колегія суддів Верховного Суду погоджується з доводами позивача, що він має право отримувати пенсію, перерахунок якої здійснено з 01.01.2018 на підставі Закону № 2262-XII, з урахуванням 100% виплати підвищення пенсії саме з 01.01.2018, а не з моменту набрання 05.03.2019 законної сили рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 12.12.2018 у справі №826/3858/18 та до набрання чинності Постанови КМУ № 804
- водночас задоволенню не підлягають вимоги про зобов'язання ГУПФУ в Одеській області включити до перерахунку додаткові складові, а саме: надбавку за роботу з таємними виробами, носіями, документами в розмірі 15% від посадового окладу; надбавку за виконання особливо важливих завдань в розмірі 50% посадового окладу з урахуванням окладу за військове звання та надбавку за вислугу років; премію в розмірі 380% від посадового окладу та здійснити виплату донарахованих сум з урахуванням 100 % суми підвищення пенсії, оскільки Одеським ОВК на підставі постанови № 704 не видано довідки із цими складовими. Відповідачем у цій справі є ГУПФУ, який здійснює перерахунок пенсії на підставі довідки у разі зміни грошового забезпечення, яка надійшла з Одеського ОВК. Довідка від 02.04.2018, видана Одеським ОВК на ім'я позивача, містить лише такі складові: посадовий оклад, оклад за військовим званням, надбавка за вислугу років.

5. Питання обмеження пенсій колишніх військовослужбовців максимальним розміром

Постанова КАС/ВС від 17 травня 2021 року у справі № 343/870/17

Аналогічні правові висновки містяться у постановках Верховного Суду від 06.11.2018 у справі № 522/3093/17, від 08.08.2019 у справі № 522/3271/17, від 10.10.2019 у справі № 522/22798/17, від 30.10.2020 у справі № 522/16881/17

❖ про відсутність обмеження граничного розміру пенсії колишніх військовослужбовців у 2017 році

- Протягом 2017 року стаття 43 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» не передбачала положення про те, що максимальний розмір пенсії не може перевищувати десяти прожиткових мінімумів.

Постанова КАС/ВС від 25 липня 2022 року у справі № 580/3451/21

❖ щодо обмеження пенсії особам, звільненим з військової служби

33. Таким чином, з 20 грудня 2016 року, з урахуванням положень рішення КСУ № 7-рп/2016, у Законі України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» відсутня частина сьома статті 43, а внесені до неї зміни, що полягають у зміні слів і цифр є нереалізованими.

Даний висновок узгоджується з позицією, що викладена в постановках Верховного Суду від 03 жовтня 2018 року у справі № 127/4267/17, від 16 жовтня 2018 року у справі № 522/16882/17, від 06 листопада 2018 року у справі № 522/3093/17, від 31 січня 2019 року у справі № 638/6363/17, від 12 березня 2019 року у справі № 522/3049/17, від 14 травня 2019 року у справі № 591/2109/17, від 08 серпня 2019 року у справі № 522/3271/17, від 10 жовтня 2019 року у справі № 522/22798/17, від 30 жовтня 2020 року у справі № 522/16881/17 та від 17 травня 2021 року у справі № 343/870/17

35. Поміж іншим, Суд вказує, що положення частини сьомої статті 43 Закону № 2262-XII та положення частини першої статті 2 Закону № 3668-VI (у частині поширення її дії на Закон № 2262-XII), прийняті одночасно для регулювання одних і тих самих правовідносин (обмеження максимальним розміром пенсій, призначених відповідно до Закону № 2262-XII) та є однаковими за змістом.

Постанова КАС/ВС від 25 липня 2022 року у справі № 580/3451/21

❖ щодо обмеження розміру пенсії особам, звільненим з військової служби

36. Конституційним Судом України у рішенні №7-рп/2016 надано оцінку правовому регулюванню спірних правовідносин (обмеження максимальним розміром пенсії військовослужбовців) та визнано таким, що не відповідає статті 17 Конституції України положення частини сьомої статті 43 Закону № 2262-XII.

37. При цьому положення статті 2 Закону № 3668-VI (у частині поширення її дії на Закон № 2262-XII), які дублюють зміст частини сьомої статті 43 Закону № 2262-XII, тобто є однопредметними правовими нормами, які прийняті одночасно для регулювання спірних правовідносин - змін не зазнали та передбачали обмеження максимальним розміром пенсії військовослужбовців.

38. Тобто, на момент виникнення спірних правовідносин була наявна колізія між Законом № 2262-XII з урахуванням рішення КСУ № 7-рп/2016 та Законом № 3668-VI - у частині обмеження максимальним розміром пенсії військовослужбовців.

39. При цьому суб`єктом владних повноважень у спірних правовідносинах надано перевагу найменш сприятливому для позивача підходу та застосовано положення статті 2 Закону № 3668-VI.

40. Оскільки норми вказаних законів неоднаково регулюють правовідносини щодо пенсійного забезпечення військовослужбовців у частині обмеження їх пенсії максимальним розміром, колегія суддів Верховного Суду доходить висновку, що вони явно суперечать один одному.

6. Розрахункова величина для визначення розмірів посадових окладів та окладів за спеціальним (військовим) званням

Постанова КАС/ВС від 08 червня 2022 року у справі № 1.380.2019.004323

Зазначені висновки узгоджуються з позицією, висловленою Верховним Судом у постановках від 11 лютого 2021 року у справі № 200/3757/20-а у справі № 240/11952/19, від 14 квітня 2021 року у справі № 240/12309/20 та від 10 вересня 2021 року у справі № 480/5496/20.

❖ про розрахункову величину для визначення розмірів посадових окладів та окладів за спеціальним (військовим) званням

➤ Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» розрахунковою величиною для визначення розмірів посадових окладів та окладів за спеціальним (військовим) званням, як складових грошового забезпечення військовослужбовців, що проходять військову службу, є саме **розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб**, визначений законом на 01 січня 2018 року, а **мінімальна заробітна плата** (чи її частина) для розрахунків розмірів цих окладів **не застосовується**.

Постанова КАС/ВС від 02 серпня 2022 року № 440/6017/21

- ❖ про застосування прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

62. З урахуванням наведеного, колегія суддів дійшла таких висновків щодо застосування норм права у подібних правовідносинах:

- (1) з 01.01.2020 положення пункту 4 постанови № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення посадових окладів, розрахованих згідно з постановою № 704 прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений на відповідний рік у тому числі як розрахункова величина для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів;
- (2) через зростання прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року, зокрема, згідно із Законом № 1082-ІХ, у осіб з числа військовослужбовців виникло право на отримання довідки про розміри грошового забезпечення для перерахунку пенсії за формою, що передбачена додатком 2 до Порядку № 45, з урахуванням оновлених даних про розмір посадового окладу та окладу за військовим (спеціальним) званням, які визначаються шляхом застосування пункту 4 постанови № 704 із використанням для їх визначення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік).

Постанова КАС/ВС від 02 серпня 2022 року № 440/6017/21

- ❖ про застосування прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

(3) встановлене положеннями пункту 3 розділу II Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1774-VIII обмеження щодо застосування мінімальної заробітної плати як розрахункової величини для визначення посадових окладів, розрахованих згідно з постановою № 704 жодним чином не впливає на спірні правовідносини, оскільки такою розрахунковою величиною є, прожитковий мінімум для працездатних осіб, встановлений законом на 1 січня календарного року. Розмір мінімальної заробітної плати не є розрахунковою величиною для визначення посадових окладів, а застосований з іншою метою - для визначення мінімальної величини, яка враховується як складова при визначенні розмірів посадових окладів та окладів за військовим (спеціальним) званням.

Постанова КАС/ВС від 02 серпня 2022 року № 440/6017/21

- ❖ про застосування прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

63. Застосовуючи ці висновки до обставин справи, Верховний Суд дійшов до висновку, що відповідач, відмовляючи у наданні позивачу довідки про розмір грошового забезпечення станом на 01.01.2021 відповідно до вимог статей 43 і 63 Закону № 2262-XII, положень постанови № 704, із зазначенням відомостей про розміри посадового окладу, окладу за військовим званням, процентної надбавки за вислугу років, визначених шляхом множення розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01.01.2021, на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатками 1, 12, 13, 14 до постанови № 704, для проведення перерахунку основного розміру його пенсії з 01.02.2021 (з першого числа місяця, що йде за місяцем, в якому настали обставини, що тягнуть за собою зміну розміру пенсії), діяв не на підставі та не у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

64. За таких обставин, відмова у підготовці і наданні до ГУ ПФУ оновленої довідки про розмір грошового забезпечення позивача станом на 01.01.2021 для проведення перерахунку основного розміру його пенсії з 01.02.2021 (з першого числа місяця, що йде за місяцем, в якому настали обставини), а не з 01.01.2021, як просив позивач, є протиправною. Відтак позовні вимоги є частково обґрунтованими та відповідно підлягають частковому задоволенню. Відповідно, рішення Полтавського окружного адміністративного суду від 29.07.2021 та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 26.10.2021 слід скасувати та ухвалити нове рішення - про часткове задоволення позовних вимог.

Постанова КАС/ВС від 30 березня 2023 року у справі № 320/9431/21

- ❖ про розмір прожиткового мінімуму як розрахункової величини для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
- З огляду на визначені в частині третій статті 7 КАС України правила, а також враховуючи на те, що з 01.01.2020 положення пункту 4 постанови № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення посадових окладів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений законодавцем на відповідний рік, у тому числі для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів, до спірних правовідносин підлягає застосуванню пункт 4 Постанови № 704 в частині, що не суперечить нормативно-правовому акту, який має вищу юридичну силу – Закону № 1082-IX із використанням для визначення розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням *розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік)*.

Постанова КАС/ВС від 09 травня 2023 року у справі № 380/5158/22

- ❖ про прожитковий мінімум для працездатних осіб як розрахункова величина для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
- Кабінет Міністрів України не уповноважений та не вправі установлювати розрахункову величину для визначення посадових окладів із застосуванням прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який не відповідає нормативно-правовому акту вищої юридичної сили
- Закони про Державний бюджет України на 2020, 2021 роки та, зокрема Закон України «Про Державний бюджет України на 2022 рік» таких застережень щодо застосування як розрахункової величини для визначення, зокрема грошового забезпечення, прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого на 1 січня 2018 року на 2020, 2021, 2022 роки, відповідно, не містять
- положення пункту 4 Постанови № 704 в частині визначення розрахунковою величиною для визначення розмірів посадових окладів, розрахованих згідно з постановою КМУ № 704, прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року до 01 січня 2020 року - набрання чинності Законом України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» не входили в суперечність із актом вищої юридичної сили

- ❖ про прожитковий мінімум для працездатних осіб як розрахункову величину для визначення розміру посадових окладів осіб, яким призначена пенсія відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
- з 01 січня 2020 року положення пункту 4 постанови КМУ № 704 в частині визначення розрахункової величини для визначення посадових окладів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня 2018 року не відповідає правовим актам вищої юридичної сили, згідно із якими прожитковий мінімум як базовий державний стандарт був змінений законодавцем на відповідний рік, у тому числі для визначення посадових окладів, заробітної плати, грошового забезпечення працівників державних органів, до спірних правовідносин підлягає застосуванню пункт 4 постанови № 704 в частині, що не суперечить нормативно-правовому акту, який має вищу юридичну силу - Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 рік», із використанням для визначення розміру посадового окладу, окладу за військовим (спеціальним) званням розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 1 січня календарного року (через його збільшення на відповідний рік).

7. Доплата до пенсії військовослужбовцю у розмірі 2000 гривень

Постанова КАС/ВС від 08 листопада 2022 року у справі № 420/2473/22

- ❖ право на отримання доплати до пенсії колишньому військовослужбовцю згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб» при здійсненні перерахунку його пенсії на виконання рішення суду
- Внаслідок ухвалення Кабінетом Міністрів України постанови від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб» з 01.07.2021 колишнім військовослужбовцям, особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ (міліції), поліцейським та іншим особам, пенсії яким призначено за нормами Закону № 2262-XII до 01.03.2018 було встановлено щомісячну доплату в сумі 2000,00 грн виплата якої не здійснюється у разі коли пенсія особам, зазначеним в абзацах першому і другому пункту 1 цієї постанови, переглядалася (перераховувалася) після 01.03.2018.
- Перерахунок пенсії, проведення якого згідно з абзацом третім пункту 1 постанови № 713 є обставиною, що виключає можливість нарахування щомісячної доплати у розмірі 2000, 00 грн до розмірів пенсій, визначених відповідно до статей 13, 21 і 36 Закону № 2262-XII має бути обумовлений підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом № 2262-XII на підставі нормативно-правового акта компетентного органу, оскільки в такий спосіб досягається мета, яка слугувала підставою для ухвалення постанови № 713, а саме зменшення диспропорцій в розмірах пенсій, визначених на законних підставах. Натомість перерахунок пенсії, проведений на виконання судового рішення з метою усунення порушеного права особи на належний розмір пенсії, право на отримання якої у особи виникло до 01.03.2018, не є перерахунком пенсії у зв'язку із зміною складових грошового забезпечення чи інших показників основного розміру пенсії.

Постанова КАС/ВС від 08 листопада 2022 року у справі № 420/2473/22

- ❖ право на отримання доплати до пенсії колишньому працівнику органів внутрішніх справ згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 713 «Про додатковий соціальних захист окремих категорій осіб» при здійсненні перерахунку його пенсії на виконання рішення суду
- перерахунок пенсії, проведення якого згідно з абзацом третім пункту 1 постанови № 713 є обставиною, що виключає можливість нарахування щомісячної доплати у розмірі 2000,00 грн до розмірів пенсій, визначених відповідно до статей 13, 21 і 36 Закону № 2262-XII має бути обумовлений підвищенням грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом № 2262-XII на підставі нормативно-правового акта компетентного органу, оскільки в такий спосіб досягається мета, яка слугувала підставою для ухвалення постанови №713, а саме зменшення диспропорцій в розмірах пенсій, визначених на законних підставах
- перерахунок пенсії, проведений на виконання судового рішення з метою усунення порушеного права особи на належний розмір пенсії, право на отримання якої у особи винило до 01.03.2018 року, не є перерахунком пенсії у зв'язку із зміною складових грошового забезпечення чи інших показників основного розміру пенсії.

8. Деякі питання щодо пенсійного забезпечення поліцейських

Постанова КАС/ВС від 26 квітня 2023 року у справі № 420/11589/22

- ❖ відсутність підстав починаючи з 01.12.2019 року для видачі довідки про розмір грошового забезпечення для перерахунку пенсії особам (звільненим зі служби в Національній поліції), яким її призначено після 01.01.2016 року
- Набрання законної сили 19.11.2019 рішенням Окружного адміністративного суду міста Києва від 14.05.2019 у справі № 826/12704/18, яким було визнано протиправним та скасовано пункт 3 постанови Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 № 103 «Про перерахунок пенсій особам, які звільнені з військової служби, та деяким іншим категоріям осіб», не може слугувати підставою для надання до пенсійного органу оновленої довідки про розмір грошового забезпечення, визначеного станом листопад 2019 року, оскільки з прийняттям Урядом постанови № 103 виникли підстави для перерахунку пенсій особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ (міліції), призначених згідно із Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» до 01.01.2016.
- Особам яким пенсію призначено після 01.01.2016 як особам, звільненим зі служби в Національній поліції, для виготовлення довідки про грошове забезпечення для перерахунку пенсії немає законних підстав.

Постанова КАС/ВС від 16 лютого 2021 року у справі № 750/10356/16-а

- ❖ про право осіб, звільнених зі служби в поліції за пунктом 2 частини першої статті 77 (через хворобу) Закону України від 2 липня 2015 року № 580-VIII «Про Національну поліцію» на отримання пенсії за вислугу років у підвищеному розмірі
- Відповідно до пункту «а» частини першої статті 13 Закону України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» підставою для призначення відповідачем позивачу пенсії у підвищеному розмірі є факт звільнення особи на підставі пункту 2 частини першої статті 77 (через хворобу) Закону № 580-VIII, а не зміст висновку військово-лікарської комісії.

Постанова КАС/ВС від 14 вересня 2022 року у справі № 640/14718/20

- ❖ компетенція Національної поліції України у випадку вирішення питання про призначення пенсії
- На Національну поліцію України, у випадку вирішення питання про призначення пенсії у відповідності до Закону України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», покладено функції щодо підготовки та подання до органів, що призначають пенсію, необхідних для призначення пенсії документів.

9. Деякі питання щодо пенсійного забезпечення осіб, пенсія яким призначена за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»

Постанова КАС/ВС від 09 лютого 2023 року у справі № 825/2164/18

- ❖ особливості обчислення пенсії особам офіцерського складу, які були відряджені для роботи в органах державної влади
- базою для обчислення і перерахунку пенсії особам офіцерського складу, які були відряджені для роботи в органах державної влади, є грошове забезпечення, встановлене за військовою (спеціальною) посадою, а не фактично отримуваний заробіток за місцем проходження служби

Постанова КАС/ВС від 17 січня 2023 року у справі № 580/8208/21

Такий правий висновок у подібних правовідносинах викладений у постанові Верховного Суду від 09.06.2021 у справі 340/576/19.

- ❖ щодо документа, який посвідчує статус особи для призначення дострокової пенсії як учаснику бойових дій
- положення підпункту 5 пункту 2.1 Порядку 22-1 посвідчення учасника бойових дій та довідку про період (періоди) участі у бойових діях або в антитерористичній операції в районах її проведення визначають як альтернативні документи, що посвідчують спеціальний статус особи для призначення пенсії зі зниженням пенсійного віку як учаснику бойових дій, які кожний окремо є достатнім документом, який засвідчує спеціальний статус особи, яка звернулась за призначенням пенсії зі зниженням пенсійного віку як учаснику бойових дій.

Постанова КАС/ВС від 16 травня 2023 року справа № 420/288/21

- ❖ про правонаступництво у правовідносинах, пов'язаних з виплатою сум пенсії пенсіонерів з числа військовослужбовців, які підлягали виплаті, але залишилися недоодержаними у зв'язку з його смертю
- Закон України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» визначає спеціальний правовий режим грошових коштів у вигляді пенсії, що підлягали виплаті пенсіонерів з числа військовослужбовців, і залишилися недоодержаними у зв'язку з його смертю. Такий підхід до врегулювання цих правовідносин має соціальне спрямування через закріплення спеціального порядку переходу права на отримання зазначених сум до певного кола осіб, що забезпечуються пенсією у разі втрати годувальника або є членами сім'ї, які проживали разом із пенсіонером на день його смерті.
- Тобто, у разі переходу до вказаних осіб належних спадкодавцеві соціальних виплат, відповідні відносини не є спадковими, у зв'язку з чим не застосовуються норми спадкового права. У цьому випадку право вимоги у зазначених осіб виникає не внаслідок спадкового правонаступництва, а через інший юридичний склад та у спеціально визначений законом порядок. Зокрема, відповідно до частини третьої статті 61 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» зазначені суми виплачуються, якщо звернення за ними надійшло не пізніше 6 місяців після смерті пенсіонера

Постанова КАС/ВС від 26 квітня 2023 року у справі № 420/11589/22

- ❖ відсутність підстав для перерахунку пенсії працівника податкової міліції у разі збільшення відсоткового розміру окремих видів його грошового забезпечення на підставі розпорядчих документів Державної фіскальної служби
- надбавка за особливості проходження служби та преміювання є щомісячними додатковими видами грошового забезпечення, які є складовими грошового забезпечення, з якого обраховується та (або) перераховується пенсія, призначена за Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб»
- водночас, розмір преміювання для конкретної особи рядового та начальницького складу податкової міліції заздалегідь не є фіксованим, а здебільшого залежить від особистого внеску в загальні результати служби та є у межах фонду преміювання.
- збільшення відсоткового розміру окремих видів грошового забезпечення військовослужбовців за посадою аналогічною тій, яку займала особа на час звільнення зі служби, зокрема, надбавки за особливості проходження служби та премії, на підставі розпорядчих документів Державної фіскальної служби, не є тотожним підвищенню грошового забезпечення на умовах, у порядку та розмірах, передбачених Кабінетом Міністрів України, а тому таку зміну розміру грошового забезпечення за окремою посадою не можна розглядати як підвищення грошового забезпечення в цілому

Верховний
Суд

Дякую за увагу!